

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 28. novembrī
(OR. en)

14463/22

DEVGEN 198
COHAFA 100
PROCIV 137
RELEX 1484
ACP 120
ENV 1119
MIGR 340
CLIMA 578
COPS 533
SUSTDEV 189
ONU 133

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Datums:	2022. gada 28. novembris
Saņēmējs:	delegācijas
Iep. dok. Nr.:	13834/22
Temats:	Katastrofu riska mazināšanas joma ES ārējā darbībā – padomes secinājumi (2022. gada 28. novembris)

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par katastrofu riska mazināšanas jomu ES ārējā darbībā, kas pieņemti Padomes 3914. sanāsmē 2022. gada 28. novembrī.

Padomes secinājumi par katastrofu riska mazināšanas jomu ES ārējā darbībā

1. **Padome atzīst**, ka katastrofas, ar tām saistītie cilvēku dzīvību zaudējumi, ekonomiskie un videi nodarītie zaudējumi un to pamatā esošā neaizsargātība, kura rada risku un nestabilitāti, piemēram, konflikti, nabadzība un nevienlīdzība, pieņemamas spēkā, tāpat kā draud ekosistēmu un dzīvotņu sabrukums. Tādu globālu satricinājumu ietekme kā vides degradācija un klimata pārmaiņas, bruņoti konflikti, jo īpaši Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, un veselības apdraudējumi, piemēram, Covid-19 pandēmija, liecina par mūsdienu riska savstarpēji saistīto un sistēmisko raksturu, kā arī par tā potenciālu izvērsties kaskādveida katastrofās dažādos ģeogrāfiskajos reģionos un nozarēs un kavēt cilvēces attīstību.
2. **Padome uzsver**, cik svarīgi ir zinātniskie dati un novērtējumi par klimata pārmaiņām un no tām izrietošajiem apdraudējumiem, to sekām un ietekmi, piemēram, klimata un citu apdraudējumu pieaugumu, kā arī pielāgošanās un mitigācija, aizsardzība un citas iespējas, ko ierosinājusi Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Klimata pārmaiņu starpvaldību padome. Lai izpildītu šīs globālās programmas, ir jāuzlabo piekļuve Zemes novērošanai, tostarp kosmosā balstītiem datiem un saistītai infrastruktūrai, ņemot vērā jaunattīstības valstu īpašās vajadzības. Padome arī uzsver papildu vērtību, kāda ir vietējām un tradicionālajām zināšanām un praksei.
3. Ekstrēmi laikapstākļu notikumi un lēni norisoši notikumi, ko saasina klimata pārmaiņas, kļūst arvien biežāki un intensīvāki un apvienojumā ar vides degradāciju, neaizsargātību un eksponētību paaugstina risku zaudēt cilvēku dzīvības, nodarīt materiālus zaudējumus un zaudējumus dabai, tie palielina pielāgošanās, humanitārās un attīstības vajadzības un vēl vairāk saasina finansējuma trūkumu ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM). Degradētas ekosistēmas var novest pie sacensības un konfliktiem par ierobežotajiem resursiem, jo īpaši par zemi un ūdeni. Padome atzīst, ka steidzami ir jāpastiprina pielāgošanās centieni, jo īpaši tāpēc, ka pat visu siltumnīcefekta gāzu emisiju apturēšana joprojām nenovērstu ietekmi uz klimatu.

4. **Padome atzīmē**, ka Eiropas Savienība par skaidru prioritāti ir noteikusi zaļo pārkārtošanos un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību saskaņā ar Eiropas zaļo kursu, klimatneitralitātes mērķi, kas minēts Eiropas Klimata aktā, kā arī ar atveseļošanas pasākumu kopumu atbalstīto vērienīgo mērķi par zaļāku un noturīgāku Eiropu, kas ir labāk sagatavota, lai stātos pretī pašreizējiem un turpmākiem izaicinājumiem, tostarp savā ārējā darbībā. **Padome atgādina** Padomes i) 2021. gada 3. jūnija secinājumus "Ceļā uz klimatnoturīgu Eiropu – jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija", ii) 2021. gada 19. novembra secinājumus par ūdeni ES ārējās darbības jomā, iii) 2021. gada 23. novembra secinājumus par sagatavotības, reaģēšanas spējas un noturības pret turpmākām krīzēm uzlabošanu un iv) 2022. gada 3. marta secinājumus par civilās aizsardzības pasākumiem saistībā ar klimata pārmaiņām.
5. **Padome atzīst**, cik svarīga ir efektīva katastrofu riska mazināšana (*DRR*), preventīvi pasākumi un uz informāciju par risku balstīta attīstība, lai glābtu dzīvības un saglabātu labklājību un cieņu, samazinātu humanitārās vajadzības, pielāgotos klimata pārmaiņām un panāktu ilgtspējīgu attīstību, un veidotu noturību, jo īpaši vismazāk attīstītajās valstīs un mazajās salu jaunattīstības valstīs, nevienu neatstājot novārtā.
6. **Padome uzsver**, cik svarīgi ir novērst un līdz minimumam samazināt zaudējumus un kaitējumu, kas saistīts ar klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi, tostarp ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem (pēkšņiem) un lēni norisošiem notikumiem, un risināt šos jautājumus, un uzsver lomu, kāda zaudējumu un kaitējuma riska samazināšanā ir ilgtspējīgai attīstībai, *DRR*, integrētai ūdens resursu apsaimniekošanai (*IWRM*), klimatrīcībai un preventīviem pasākumiem. *IWRM* sistēmām un infrastruktūrām, tostarp tām, kas saistītas ar ūdeni, sanitāriju un higiēnu (*WASH*), vajadzētu būt noturīgākām un klimatneitrālām.
7. **Padome atzīst** saikni starp nestabilitāti, konfliktiem un katastrofām. Nestabilās situācijās un konflikta skartās vietās katastrofas var pastiprināt nestabilitātes un konfliktu izraisītos pamatcēloņus un destabilizēt ilgtspējīgas atjaunotnes un miera izredzes. Līdzdalīgi un iekļaujoši *DRR* procesi un preventīvi pasākumi saskaņā ar trīskāršo saikni – humanitārajām, attīstības un miera darbībām – var kalpot par miera veidošanas instrumentu jomās, kur katastrofas un konflikti mijiedarbojas, savukārt konfliktu novēršanas pasākumi ir būtiski videi, kas sekmē *DRR*. Padome uzsver, ka konteksta analīzē, plānošanā, pārraudzībā un kopīgās rīcības izvērtēšanā partnervalstīs ir jāintegrē daudzdimensionāls risks, noturības un konfliktsensivitātes izvērtējums, ņemot vērā ES daudzdimensionālos novērtēšanas instrumentus, kā arī paraugpraksi, kas gūta no īpašiem *DRR* instrumentiem ¹.

¹ Tādiem kā Katastrofu riska mazināšanas iniciatīva (*CADRI*).

8. **Padome atzīst**, ka nevienlīdzība un nabadzība izraisa to, ka katastrofu ietekme ir atšķirīga, un uzsver, ka efektīvai *DRR* ir jānodrošina, ka neviens netiek atstāts novārtā, un tajā ir jāintegrē cilvēktiesībās balstīta pieeja, saglabājot dzimumu līdztiesību, bērnu tiesības, iekļaujošu pieeju attiecībā uz vecumu un invaliditāti visos *DRR* plānošanas, īstenošanas, pārraudzības un izvērtēšanas posmos, kā arī pilnīgu, vienlīdzīgu un jēgpilnu līdzdalību. Šajā nolūkā būtu jāizmanto dezagregēti dati un jānodrošina to salīdzināmība.
9. **Padome atkārtoti apstiprina**, ka ES ārējā darbība *DRR* jomā būtu jāaskaņo ar ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un IAD, Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030. gadam un tās globālajiem mērķrādītājiem, kā arī ar Parīzes nolīgumu un tā ilgtermiņa mērķiem un īstenošanas satvaru, un ka tai būtu jāveicina to īstenošana.
10. **Padome atzinīgi vērtē**
- a. Bali noturības programmu kā rezultātu Globālās platformas katastrofu risku mazināšanai septītajai sesijai (2022. gada 23.–28. maijs) ² un Eiropas foruma katastrofu riska mazināšanai ceļvedi attiecībā uz tādu Eiropas un Vidusāzijas reģionu, kas ir noturīgs pret katastrofām, līdz 2030. gadam kā rezultātu Eiropas reģionālajai platformai katastrofu risku mazināšanai (2021. gada 25.–26. novembris) ³;
 - b. 2022. gada globālā novērtējuma ziņojuma par *DRR* secinājumus ⁴ un aicinājumu rīkoties nolūkā i) izmērīt, ko mēs augstu vērtējam, ii) izstrādāt sistēmas tā, lai ņemtu vērā to, kā cilvēks pieņem lēmumus par risku, un iii) pārveidot pārvaldības un finanšu sistēmas tā, lai tās nedarbotos izolēti, un veikt izstrādi, apspriežoties ar skartajiem cilvēkiem;
 - c. ES prezidentūru Katastrofu izraisītas pārvietošanas platformā kā iespēju pastiprināt centienus risināt katastrofu, klimata pārmaiņu un vides degradācijas izraisītu iedzīvotāju pārvietošanas problēmu, veicināt globālu atbalstu un atbalstīt daudzpusējas partnerības un procesus;
 - d. ANO 2023. gada Ūdens konferenci kā iespēju diskutēt visaugstākajā līmenī un apņemties ieguldīt ūdenī kā ietekmes līdzeklī, lai veicinātu noturību, novērstu un samazinātu katastrofu risku un mobilizētu visas ieinteresētās personas un nozares nolūkā paātrināt rīcību ar ūdeni saistīto Programmas 2030. gadam mērķrādītāju un mērķu sasniegšanā;

² <https://globalplatform.undrr.org/publication/co-chairs-summary-bali-agenda-resilience>

³ <https://www.undrr.org/publication/european-forum-disaster-risk-reduction-roadmap-2021-2030>

⁴ <https://www.undrr.org/gar2022-our-world-risk>

- e. grozījumu Savienības civilās aizsardzības mehānisma (*UCPM*) jomas likumdošanā, ar ko nosaka Savienības mērķus attiecībā uz noturību pret katastrofām, kas pamatoti uz esošo situāciju un uz nākotni vērstiem scenārijiem, atzīstot, ka *UCPM* ir arvien lielāka nozīme katastrofu novēršanā un sagatavotībā tām, un zināšanu tīkla izveidošanu nolūkā sistemātiski iekļaut spēju attīstību un zinātni;
- f. humānās palīdzības līdzekļu devēju paziņojumu par klimatu un vidi ⁵ un Klimata un vides hartu humānās palīdzības organizācijām ⁶, kas atvieglinās kolektīvo darbu, pievēršoties klimata, bioloģiskās daudzveidības un vides krīžu ietekmei uz humanitārajiem aspektiem.
11. **Padome gaida** turpinājumu Glāzgovas dialogā starp *UNFCCC* pusēm, attiecīgajām organizācijām un ieinteresētajām personām, lai apspriestu kārtību attiecībā uz tādu darbību finansēšanu, ar kurām novērš, līdz minimumam samazina un risina zaudējumus un kaitējumu saistībā ar klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi, un **atkārtoti apstiprina** ES un tās dalībvalstu pastāvīgo apņemšanos attiecībā uz Santjago tīkla pilnīgas darbības nodrošināšanu pēc iespējas drīz, lai veicinātu uz pieprasījumu balstītu attiecīgo organizāciju, struktūru, tīklu un ekspertu tehnisko palīdzību attiecīgu pieeju īstenošanai jaunattīstības valstīs, kas ir īpaši neaizsargātas pret klimata pārmaiņu negatīvajām sekām.
12. Šajā kontekstā **Padome aicina** Komisiju, EĀDD un dalībvalstis:
- a. **atzīt** ieguldījumus un papildināmību starp *DRR*, klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, un citām atbilstīgām pieejām, ar kurām paredzēts novērst, līdz minimumam samazināt un risināt zaudējumus un kaitējumu;
- b. **nodrošināt**, ka ES attīstības, miera, klimata un humanitārajās darbībās ir ņemta vērā riska informācija, tādējādi uzlabojot partnervalstu spēju uzsākt preventīvu rīcību, risināt pamatā esošos cēloņus, tikt galā ar turpmākiem satricinājumiem un un spriedzes situācijām, kā arī sagatavoties katastrofām un tās novērst, tām pielāgoties un uz tām pienācīgi reaģēt;

⁵ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/climate-change-and-environment/humanitarian-aid-donors-declaration-climate-and-environment_en

⁶ <https://www.climate-charter.org>

- c. **nodrošināt**, ka sagatavotība katastrofām un *DRR* tiek iekļauti humanitārās jomas, kā arī attīstības politikā un rīcībās, un **veicināt** kopīgas finansēšanas atbildību starp attīstības, humanitārās, klimata un miera jomas dalībniekiem, ņemot vērā katras situācijas konkrētos apstākļus un pieejamos līdzekļus, lai nodrošinātu, ka tiek izmantoti visiedarbīgākie un vispiemērotākie finansējuma instrumenti;
- d. **pāriet** no efektīvas reaģēšanas uz krīzēm uz proaktīvāku, tālredzīgāku un preventīvāku rīcību, finansējumu un riska pārvaldību un, vienlaikus ievērojot humanitāros principus un starptautiskās humanitārās tiesības (SHT), **stiprināt** koordināciju, saskaņotību un papildināmību starp humanitārajām, attīstības un miera darbībām un to dalībniekiem, balstoties uz pieredzi, kas gūta humanitārās, attīstības un miera darbību trīskāršās saiknes īstenošanas izmēģinājuma posmā, un **turpināt ieviest** šo saikni visās attiecīgajās valstīs, kā arī turpināt dokumentēt *DRR* pieeju efektīvu īstenošanu trīskāršās saiknes kontekstā;
- e. **atbalstīt** to, ka preventīva rīcība tiek iekļauta humanitārās programmas ciklā, kā arī pielāgošanās plānos reaģēšanā uz klimata pārmaiņām, un ka tiek stiprināta sagatavotība un ātra piekļuve atbalsta shēmām attīstības plānošanā;
- f. **nodrošināt** konfliktjutīgu, vietējā līmenī vadītu un pārvaldītu, uz bērniem vērstu, dzimumresponsīvu, invaliditātes aspektus iekļaujošu, cilvēktiesībās balstītu un pārveidojošu pieeju *DRR*, kas risinātu dzimumu nevienlīdzības un cita veida nevienlīdzības pamatcēloņus visās politikās un praksēs;
- g. **uzlabot** sadarbību, izmantojot Eiropas komandas pieeju *DRR* jomās un cīņā pret klimata pārmaiņām, kā piemēru paturot prātā Eiropas komandas ierosmi attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām un noturību pret tām Āfrikā;

- h. **veicināt** katastrofu, klimata un vides risku izvērtējumus visā humanitārās un attīstības jomas plānošanā un programmu izstrādē, jo tie ir būtisks instruments, lai apzinātu un izvērtētu riskus, apdraudējumus un neaizsargātību un lai apzinātu spējas, kas ir pieejamas un nepieciešamas nolūkā samazināt pastāvošos riskus, novērst jaunu risku izveidošanos un stiprināt sagatavotību katastrofām. Riska izvērtējumiem vajadzētu būt pielāgotiem konkrētām situācijām un zinātniski pamatotiem, kā arī jāietver dzimumu līdztiesības aspektu analīze. Tie būtu jāveic no ietekmes skarto iedzīvotāju, jo īpaši cilvēku neaizsargātās situācijās, perspektīvas, nodrošinot viņu jēgpilnu iesaisti paša izvērtējuma analīzē, ar to saistīto lēmumu pieņemšanā un tā īstenošanā, ņemot vērā tādus aspektus kā dzimums, vecums, invaliditāte, etniskā izcelsme, pirmiedzīvotāju izcelsme vai identitāte un citas iezīmes. Būtu pienācīgi jāpievēršas daudzveidībai, multiplās un krusteniskās diskriminācijas veidiem, kā arī konfliktu dinamikai;
- i. **stiprināt** pārvaldību attiecībā uz katastrofu, klimata un vides risku visaptverošu vadību visos līmeņos un nozarēs, palielināt informētību par katastrofu riskiem, veicināt mācības un praktiskās nodarbības, izveidot iedarbīgus koordinācijas mehānismus un ilgtermiņa partnerības starp dažādām publiskām iestādēm un attiecīgām ieinteresētām personām, tostarp vietējiem dalībniekiem, pirmiedzīvotājiem, akadēmiskajām aprindām, pētniecības iestādēm un privāto sektoru, kā arī sieviešu, bērnu un jaunatnes organizācijām, personu ar invaliditāti organizācijām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Būtu jāveicina vietējā līmenī vadīti risinājumi saskaņā ar "Vietējā līmenī vadītas pielāgošanās principiem", kā par to ir panākta vienošanās *UNFCCC COP 26*;
- j. **veicināt** jaunu un inovatīvu un uz cilvēkiem vērstu pieeju izstrādi un īstenošanu, iekļaujot klimata un katastrofu riska finansējumu un apdrošināšanu, izmantojot tādas ierosmes kā Globāla aizsardzība pret klimata riskiem (*Global Shield against Climate Risks*), lai palielinātu makroekonomikas stabilitāti partnervalstīs un nodrošinātu sistemātisku, saskaņotu un ilgtspējīgu aizsardzību cilvēkiem, kuri visvairāk pakļauti riskiem un dzīvo nabadzībā, jo īpaši nestabilās un jaunattīstības valstīs, īpašu uzmanību pievēršot vismazāk attīstītajām valstīm un mazajām salu jaunattīstības valstīm. Šajā sakarībā ilgtermiņa noturībā būtiska nozīme ir pārrobežu un reģionālai sadarbībai;

- k. **veicināt** centienu koordināciju attiecībā uz tehnoloģiju tālāknodošanu un spēju veidošanu tieši skartajos reģionos, izmantojot inovāciju un jaunas zinātniskas pieejas, tostarp datus, lai cilvēki neaizsargātās situācijās gūtu tiešu labumu, un tostarp darīt šos risinājumus pieejamus kā globālus sabiedriskos labumus. Atbalstīt partnervalstis tādas politikas un stimulu izstrādē un īstenošanā, ar ko paredz veicināt vides ziņā ilgtspējīgus, pret klimata pārmaiņām un katastrofām noturīgus ieguldījumus un uzlabot infrastruktūru klimatdrošināšanu, tostarp izmantojot dabā balstītus risinājumus;
- l. **samazināt** ES darbības vidisko pēdu ES ārējās darbības kontekstā;
- m. **atbalstīt** ANO ģenerāļsekretāra aicinājumu nodrošināt, lai pēc pieciem gadiem katrs pasaules iedzīvotājs būtu nodrošināts ar agrīnās brīdināšanas sistēmām, galveno uzmanību pievēršot gala-gala, uz cilvēkiem adresētu, agrīnās brīdināšanas vērtību ķēdei – sākot no riska izvērtējumiem līdz pat infrastruktūrai un kopienas "pēdējās jūdzes" tvērumam. Padome arī atzīst, cik svarīga šī mērķa sasniegšanai ir Klimata riska un agrīnās brīdināšanas sistēmu (*CREWS*) ierosme ⁷.

⁷ Kā arī citas atbilstošas ierosmes un instrumenti, piemēram, PMO Integrētā globālās novērošanas sistēma (*WIGOS*), PMO Informācijas Sistēma (*WIS*) un Globālā datu apstrādes un prognozēšanas sistēma (*GDPFS*), PMO Koordinācijas mehānisms (*WCM*), Globālā daudzējādā apdraudējuma brīdināšanas sistēma (*GMAS*), Globālais pamatnovērošanas tīkls (*GBON*), Sistēmiskās novērošanas finanšu mehānisms (*SOFF*), PMO Redzējums un stratēģija hidroloģijai un ar to saistītais rīcības plāns, Ūdens un klimata koalīcija, Alianse hidrometru attīstībai un citas partnerības ar Pasaules Banku, Klimata pārmaiņu mazināšanas fonds (*GCF*), Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma (*UNDP*), privātais sektors un citas struktūras.